

**HE LLEGIT
NO SÉ ON**

**EVA
PIQUER**

Vaig morir quan tenia setze anys

Morir és l'única manera de saber-ho tot? O hi ha coses que sols pots saber si sobrevis per contar-les?

La tristesa, la culpa, l'angoixa, la fugida de la zona zero del dolor

“Ja estem morts, amor, l'única cosa que ens queda és acabar de passar aquest infern amb dignitat. Junts. Sense ocultacions. Confiant l'un en l'altre”. Són paraules de Minerva a Tristany a la novel·la *Ja estem morts, amor*, de Xavier Aliaga (Angle Editorial), un d'aquells llibres que es llegeixen de pressa però es paeixen a poc a poc. Un llibre que ens trasbalsa de la primera a l'última pàgina, i en aquest cas dir això no és cap tòpic. D'entrada, sabem que la narradora ens parla des d'un hipotètic més enllà: “Em diuen Anaïs i vaig morir quan tenia setze anys. Em diuen Anaïs i és perquè estic morta que us podré contar la història”. Que les històries només les poden explicar els supervivents és una cosa que ara i aquí els lector no ens plantejem. Hem comprat a l'autor la primera premissa: la història ens arriba a través d'una noia morta que pot fer de narradora omniscient perquè “morir és l'única manera de saber-ho tot”.

El tot és l'existència d'un matrimoni en crisi –Tristany i Minerva– que s'està intentant recompondre quan té lloc un accident de cotxe en què moren de cop les dues filles de la parella, Anaïs i Chloe. El tot és la tragèdia, el dol, la desesperança. Les ganes de morir-se definitivament, de suïcidar-se. I el no poder-ho fer perquè “seria com condemnar Anaïs i Chloe a una segona mort”.

[És el mateix procés mental que va apartar la idea del suïcidi del cap de Julian Barnes, després que es morís la seva dona: “Em va costar, però recordo el

XAVIER ALIAGA

CÈLIA ATSET

moment (o més aviat el raonament inesperat) que va tornar menys probable el meu suïcidi –escriu Barnes a *Nivells de vida*–. Em vaig adonar que, si estava viva, ho estava en els meus records. Naturalment, també ho continuava estant, i molt, en la ment d'altres persones, però jo era qui la recordava més. Si era en lloc, era dins meu, vaig interioritzar. No em podia matar perquè llavors també la mataria a ella. Moriria per segon cop”.]

Xavier Aliaga retrata com si l'hagués patit el dol dels supervivents. La tristesa i la culpa. El primer Nadal sense les filles. L'angoixa per la impossibilitat de tornar enrere. El retorn a la feina. La mudança que Minerva decideix per tots dos, assumint que l'allunyament de la zona zero del dolor serà un dels pocs pal·liatius amb sentit. Les paraules que volen reconfortar però mortifiquen. El dia que Minerva s'adona que ja no pen-

sa en les filles a totes hores. El despertar del desig anestesiat. El segon Nadal, que s'acosta amenaçador com una tempesta elèctrica. La roda que gira fins que deixa de girar.

“Sols vull advertir que aquest llibre no va de mort, sinó de vida”, ens diu un personatge a l'epíleg de la novel·la (un epíleg d'aquells que et fan reinterpretar la lectura sencera, títol inclòs). El llibre va de vida, sí: de supervivència. I d'amor. D'amor esquerdat, d'amor devastat, d'amor reconstruït. Perquè l'amor és l'únic camí contra la intempèrie, per bé que hagi estat justament l'amor el causant d'aquesta intempèrie.

Soc mort i no seré mai pare, soc mort i la meva mort en portarà d'altres

He recordat la narradora de Xavier Aliaga a l'inici de *Que et plori el Tigris*, un relat d'Emilienne Malfatto que ha guanyat el Goncourt a la primera novel·la del 2021 i que ha publicat en català Edicions de 1984, amb traducció de Mia Tarradas. “Porto la mort a dins –diu la primera de les veus que donen forma al text–. Ha vingut amb la vida. Aquests cops al ventre, aquest esqueixament de la carn porten amb ells la mort, i la mort està venint. Arribarà d'aquí a poc, a la posta de sol, sentiré el seu pas una mica pesant, una mica desequilibrat, una mica coix, després la porta al final del passadís s'obrirà i la mort entrarà”.

També en aquest llibre, ambientat a l'Iraq, es dona veu a algú que ja no és ningú: “Soc mort i no seré mai pare, marit, mai més amant ni amic. (...) Soc mort i la meva mort en portarà d'altres”.

AIXÒ NO CAL DIR-HO

Carreres sense sortida per a gent sense escapatòria

**JAVIER
PÉREZ
ANDÚJAR**

La deshumanització de la societat ens ha portat a la insectització de la societat. Això es veu en el fet que, cada cop més, s'espera dels individus una funció concreta (una especialització, en termes acadèmics), tal com passa al món de les formigues. A banda que ja fa molts anys que estem fabricant els nostres propis exoesquelets, i no cal parlar de biomecànica, n'hi ha prou amb fixar-nos en els automòbils.

En l'àmbit cultural, l'especialització dels coneixements ha suposat la fi d'una manera d'entendre la cultura que ens venia definint potser des del Renaixement. D'aquesta visió global de la cultura, o d'aquesta concepció cultural de la vida, se'n deia Humanisme. Hi ha un article de Timothy Garton Ash, titulat “Un cuento de dos Alemanias”, que forma part del seu

llibre *Los frutos de la adversidad* (Planeta, 1992, encara que el text es va publicar originalment l'abril del 1984), on es relata la malaurada història (va acabar a la presó) de Sabine, una universitària de l'Alemanya comunista que va voler posar de manifest la contradicció entre els plans de l'Estat per dirigir els estudiants cap a les carreres que es consideraven de prioritat col·lectiva (avui en diem *amb sortida*), en detriment de la vocació i voluntat dels estudiants, i el fet que la institució on ella estudiava, al Berlín Oriental, es digués Universitat Humboldt. Era Humboldt qui havia escrit que la gent hauria de poder estudiar el que volgués, perquè l'objectiu darrer de la universitat era formar persones i no crear experts. El director de la seva tesi doc-

toral li va dir que tenia raó, però que encara no havia arribat l'hora d'assolir-ho. Avui, aquesta paradoxa ja l'hem resolta posant a les universitats noms menys comprometedors.

Al mateix temps que Sabine intentava infructuosament evadir-se a l'Alemanya Occidental, als estudis Tsunami, de Sant Sebastià, La Polla Records va enregistrar un disc anomenat *Revolución* on hi havia la cançó *Ven y ve*, que parlava del munt de gent que aleshores saltava el Mur de Berlín. “La verdad, yo no sé a qué vienes / La verdad, te diré, ya no hay dónde huir”, deia. Però la cançó no anava dirigida a aquella gent, sinó a nosaltres, els d'aquesta banda, on també vèiem com passava l'hora d'arribar on deien els savis.

**MINÚCIES
JORDI LLOVET**

En procés de...

Les facultats històriques de lletres –Filologia, Història i Filosofia– solien mirar-se les noves facultats humanístiques, com ara Pedagogia i Psicologia, com uns invents que s'havien creat per donar feina a professors que no en tenien en aquelles facultats; i, de fet, la fatal segregació entre les tres primeres facultats que hem esmentat, als anys 1970, va produir-se per aquest motiu. Tanmateix, no hi havia cap raó de pes, ni lògica ni epistemològica, per pensar que aquelles facultats no ensenyaven moltes coses de profit.

Amb els anys, emperò, en veient que els pedagogs cedien molt de terreny al rigor intel·lectual –sens dubte per les pressions de l'estat actual de l'ensenyament públic i la proporcionada manca de recursos–, s'han despertat lleugeres sospites, i encara més preocupacions, sobre la tasca que duen a terme els pedagogs, o, si res més no, sobre l'atzucac en què es troben.

La darrera cosa que ha generat perplexitat entre la població ha estat que les antigues qualificacions dels resultats acadèmics dels estudiants juvenets hagin iniciat un camí d'eufemismes que, certament, mou a una gran inquietud. Temps enrere –encara que ja se sap que qualsevol temps passats van ser pitjors que els actuals–, un estudiant “aprovava” o “suspenia” una matèria a l'escola, o, filant més prim, obtenia un suspens, un aprovat, un notable o un excel·lent. Després, un primer eufemisme va substituir aquesta gradació, i es va parlar de “suficient” i “insuficient”. Per fi, en un nou grau de dissimulació del gran fracàs escolar que existeix i existirà tal com van les coses –sempre sense cap culpa dels pedagogs– s'ha ordit un nou eufemisme que consisteix a dir que un alumne “ha assolit les competències” en una disciplina determinada, o que es troba “en procés d'assoliment” de la mateixa cosa.

Potser que siguem realistes: hi ha escolars, avui, que no assoliran mai cap competència en gairebé res. Són pocs; però és obvi que n'hi ha uns quants, aquells que no fan res de res, que no obren mai un llibre, que són ignorants i estan encantats de ser-ho, o que fins i tot no es presenten a l'aula sempre que els sembla que s'ho passaran més bé en un escenari alternatiu.

¿Hem de dir, d'aquests, que es troben “en procés d'assoliment” de cap cosa? Més aviat es troben en procés de convertir-se en tot el contrari d'un jove preparat per entrar dignament en la vida social, moral, econòmica i intel·lectual del país a què pertanyen.